

Мордовець Данило Лукич

Біографія

Данило Лукич Мордовець (7 (19) грудня 1830 р., слобода Данилівка (нині районний центр Волгоградської обл., Росія) – 10 (23) червня 1905 р., Кисловодськ, Росія) – український і російський історик та письменник. В російській літературі відомий під зросійщеним прізвищем Мордовцев.

Народився Данило в родині українців. Вчився спочатку вдома, в 1839 – 1844 роках – в окружному училищі в станиці Усть-Медведицькій, в 1844 – 1850 рр. – у Саратовській гімназії, в 1851 – 1854 р. – у Петербурзькому університеті. Ще під час навчання він познайомився з такими видатними (в майбутньому) російськими інтелігентами, як О. М. Пипін та М. Г. Чернишевський.

В 1854 р., закінчивши університет, Мордовець повернувся до Саратова і познайомився з Миколою Костомаровим, який відбував там заслання у справі Кирило-Мефодіївського товариства. Це знайомство мало дуже велике, можливо, навіть вирішальне значення для формування молодого письменника. Мордовцев неначе повторив через 20 років творчий шлях Костомарова: спочатку поезії українською мовою, потім історичні студії, потім художні твори на історичні теми. Так само, як і в пізніх творах Костомарова, в історичних романах Мордовця на українські теми вживається макаронічна мова (російський текст від автора + українська мова в репліках персонажів).

Як історик Мордовець був, можливо, найвірнішим послідовником народницької концепції Костомарова. Предметом його досліджень весь час були народні маси, їх стан і їх рухи.

Але якщо в Костомарові історик рішуче переважав белетриста за розміром і значимістю написаного, то у Мордовця це співвідношення було протилежним. Найбільше він уславився як автор численних історичних романів, в тематиці яких переважають історія України та Росії (хоча він не обмежувався ними, як і Костомаров, до речі).

Більшу частину свого життя Мордовець прожив у Саратові, Петербурзі та Ростові-на-Дону, в Україні він був лише наїздами. На питання – чи слід вважати його українським, чи російським письменником – найкраще можна відповісти двома цитатами з його роману "Цар та гетьман":

Вдруг он слышит, что кто-то тихо трогает его за плечо. В изумлении он приподымает голову и... не верит глазам своим: перед ним стоит русалка, не то богиня этого рая... и она вся в цветах, вся сияющая, как весна, как это дивное голубое небо...

Так письменник малює стосунки хлопця й дівчини в Україні. А ось так – в Росії:

Последний владелец Крохина с соседними пустошами, рыбными ловлями на Белоозере и иными угожьями, пожив на свою волю, уморив трех законных и семерых незаконных жен, которые потом поочередно являлись к нему во сне, иная с пробитым

до мозга черепом, другая с вырванною вместе с мясом косою, третья с переломанными ребрами и тому подобное, засекши до смерти дюжины две людишек и холопишек...

Мордовець небагато написав українською мовою, він не був значним істориком-дослідником, його історичним повістям часто бракує глибшої ідейної концепції. Разом з тим написані вони легко і вправно і продовжують виконувати непосильну задачу – познайомити читаючу Росію з поняттям "Україна".

М.Ж. 22 жовтня 2013 р.